

Канд. пед. наук, Марків О.Т.

НПУ імені М.П. Драгоманова, доцент кафедри журналістики, Київ, Україна

КОМУНІКАТИВНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗМІ: ЦІЛЕСПРЯМОВАНІСТЬ, МАНІПУЛЯТИВНІСТЬ

Засоби масової комунікації мають потужний вплив на стан суспільної свідомості, оскільки більшість своїх уявлень про світ людина отримує з газет, журналів, телепередач, радіо, а сьогодні – Інтернет. Діяльність засобів масової інформації виходить за рамки простого інформування. ЗМІ виступають посередником між суспільством і тими, хто володіє первинною, істинною інформацією. Поруч з функцією передачі відомостей засоби масової інформації є безумовним учасником суспільно-політичних й економічних процесів, що відбуваються в суспільстві, тобто формують громадську думку, настрій та спонукають до дії. Саме тому, володіння інформацією, інтенсивний обмін нею в сучасних умовах загострили проблему ефективності комунікації. Ефективність засобів масової інформації як ступеня реалізації мети впливає з розкриття всієї їх роботи, як регулюючої діяльності.

Ефективність спілкування, на думку науковців (І. Стерніна), є досягненням мовцем власних цілей зі збереженням балансу відношень із співрозмовником (тобто досягненням комунікативної рівноваги) [5]. У випадку ЗМІ ми маємо опосередковане, через канали комунікації, спілкування, що розраховане на масову аудиторію. Отже, роль різних засобів комунікації визначається наявністю або відсутністю ефекту впливу, а саме «результату процесу комунікації, при цьому у свідомості індивіда відбувається те, що без акту комунікації не відбулося б» [3]. Засоби масової комунікації спрямовані на формування думки читача (глядача, слухача) в певному заданому напрямку. Тобто, цілеспрямовано, а при такій моделі створення інформації втілюються маніпулятивні технології. Є. Доценко процес маніпуляції визначає як: «вид психологічного впливу, досконале здійснення якого веде до прихованого спонукування в іншій людині намірів, що не збігаються з її актуально існуючими бажаннями» [1].

З вищесказаного впливає, що комунікативні процеси ЗМІ постають складним явищем, здатним маніпулювати громадською думкою. Вони не тільки інформують масового читача (слухача, глядача), але, руйнуючи подієвий простір, наповнюють його оцінками фактів, транслюють думки, ідеї і переваги, дають необхідний вектор сприйняття повідомлень. А. Моль стверджує, що ЗМІ: «Фактично контролюють всю нашу культуру, пропускаючи її через свої фільтри, виділяють окремі елементи із загальної маси культурних явищ і надають їм особливої ваги, підвищують цінність однієї ідеї, знецінюють іншу, поляризують таким чином все поле культури. Те, що не потрапило у канали масової комунікації, у наш час майже не справляє впливу на розвиток суспільства». Таким чином, сучасна людина не може ухилитись від впливу

ЗМІ [4]. Масова комунікація є і регулятором динамічних процесів соціальної психіки, і інтегратором настроїв, і каналом циркуляції психоформуючої інформації. Тому можна погодитися з такою функцією планування роботи в ЗМІ як цілепокладання (О.Піпчук), а комунікацію – як інструмент цілеспрямованого впливу. Цілеспрямованість комунікації передбачає проведення інформаційної роботи зі створення та підтримки «міжджу» об'єкта обговорення.

Зазначимо, що сьогодні засоби комунікації стають ареною для справжніх інформаційних протистоянь з використанням дезінформації, зливу компроматів, із замовчуванням та перекручуванням фактів – це технологія ідеологічного впливу в інтересах влади та олігархів, які «курують» ці ЗМІ на громадську думку населення. Це такі технології як: інформаційна інтервенція – це тенденційна інформація, коли розповсюджується через системи зв'язку суб'єктивні факти та суб'єктивна інформація, що впливають на суспільну думку і прийняття рішень в іншій державі; інформаційний тиск – один із видів інформаційних загроз, що впливають на прийняття рішення; public relations – це спеціальна система управління інформацією з метою поширення інформаційної продукції через засоби масової комунікації для спрямованого формування бажаної громадської думки. Такими діями здійснюється маніпулятивний вплив на маси.

Принципи маніпулятивного впливу описані в книзі С. Зелніського «Маніпуляції масами та психоаналіз» [2]. Серед найчастіше вживаних: першочерговість (психіці властиво приймати на віру інформацію, що поступила в обробку нашою свідомістю в першу чергу); введення в текст «лжеочевидців» подій; штучне створення загрози; показна проблематика (якусь подію можна штучно «не помітити»), а чогось навпаки, приділити підвищену увагу, та ще й на різних каналах телебачення); інформаційна блокада; однобічність висвітлення подій; маніпулятивне коментування, правда-наполовину та інші [2].

Варто пам'ятати, що Парламентська Асамблея Ради Європи в Резолюції Про етичні принципи журналістики декларує, що журналістика не повинна змінювати правдиву й неупереджену інформацію або чесні думки, використовувати їх на користь ЗМІ, намагаючись створити чи сформувану громадську думку, оскільки законність журналістики ґрунтується на ефективній повазі основоположного права громадян на інформацію.

Література:

1. Доценко Е. Л. Психология манипуляции: феномены, механизмы и защита. – М.: ЧеРо, Издательство МГУ, 1997. – 344 с.
2. Зелнский С. Манипуляции массами та психоанализ. – СПб.: «Скифия», 2008.
3. Иванов В.Н., Назаров М.М. Информационное потребление и политические ориентации // Социологические исследования. – 2000. – № 8.
4. Моль А. Социодинамика культуры. – М.: Прогресс, 1973.
5. Стернин И. А. Введение в речевое воздействие. – Воронеж, 2001.

OBSAH

PSYCHOLOGIE A SOCIOLOGIE

FORMY SPOLUPRÁCE PSYCHOLOG - PRAXE

Шнайдер Г.Д., Гуляс І.А. Соціально-психологічна реабілітація військових із зони проведення ато	3
---	---

MODERNÍ TENDENCE V METODOLOGII PSYCHOLOGICKY VÝZKUMŮ

Бойчук В.А., Мазур Н.О., Проскурняк О.П. Структура психологічної готовності військовослужбовців до ведення бойових дій	6
---	---

PROBLÉMU ROZVOJE OSOBY V MODERNÍCH PODMÍNKÁCH

Мандыкаева А.Р., Нұртай Н. Денсаулық сақтау ұйымдарындағы қарым-қатынас мәселелері	11
Парменкулова Г.А. Мотивация достижения в структуре креативной личности	14

CELKOVÁ PSYCHOLOGIE

Айджанова З.Ж., Бекенжан Ж.Б. Дефицитарное психическое состояние личности в социальной жизни	18
Кабаева Ж.А. Сознательное и бессознательное в подходах к реальности	21
Аманжолова М.П. Основные психологические проблемы в творчестве Абая Кунанбаева	26
Бекенжан Ж.Б. Взаимосвязь между личностью и дефицитарными психическими состояниями	29

PSYCHOLOGIE ZAŠKOLENÍ

Шапкенова А.Т. Модель формирования социальной компетентности будущих специалистов	34
Баркова Г.А. Способы развития любознательности детей старшего дошкольного возраста	37
Бакытқызы Г., Рысалдиев Ж. Қазақ ғұлама-ғалымдарының еңбектеріндегі этностық өзіндік сана мәселесі	39
Гаїна І.М., Гуляс І.А. Самоставлення особистості як психологічна проблема	43

PSYCHOLOGIE ROZVOJE

Pavliuk O.I. The role of self-esteem in adopting process of students to study 46

PSYCHOLOGIE PRÁCE

Мандыкаева А.Р., Майлыбаева Ж. Кәсіби бағдарлау жүйесінің құрылымдары 48

PSYCHOPHYSIOLOGY

Нацвина К.М. Страх перед смертью источник вдохновения
и внутренней свободы..... 52

SOCIÁLNÍ PSYCHOLOGIE

Давыденко Б., Житписов И. Агрессия как социально-психологический
феномен 55

Нацвина К.М., Галиева А.С. Цветовая гамма как средство восприятия мира57

Марків О.Т. Комунікативна ефективність ЗМІ:
цілеспрямованість, маніпулятивність 60

MATERIÁLY
XI MEZINÁRODNÍ VĚDECKO - PRAKTICKÁ
KONFERENCE

«DNY VĚDY - 2015»

27 březen - 05 dubna 2015 roku

Díl 13
Psychologie a sociologie

Praha
Publishing House «Education and Science» s.r.o
2015

MATERIÁLY

XI MEZINÁRODNÍ VĚDECKO-PRAKTICKÁ KONFERENCE

DNY VĚDY - 2015

27.03.15 - 05.04. 2015

Díl 13

**Psychologie a
sociologie**

Praha
Publishing House
«Education and Science» s.r.o.

